

148. löggjafarþing 2017–2018.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á raforkulögum nr. 65/2003, með síðari breytingum, og lögum nr. 87/2003, um Orkustofnun, með síðari breytingum (innleiðing tilskipunar og viðurlagaákvæði).

Frá ferðamála, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra

I. KAFLI

Breyting á raforkulögum nr. 65/2003, með síðari breytingum

1. gr.

Á eftir orðunum „almennum rekstrarkostnaði“ í 1. málsl. 1. tölul. 3. mgr. 12. gr. laganna kemur: , kostnaði við kerfisstjórnun og gjaldi skv. 31. grein.

2. gr.

Á eftir orðunum „almennum rekstrarkostnaði“ í 1. málsl. 1. tölul. 3. mgr. 17. gr. laganna kemur: , kostnaði við kerfisstjórnun í dreifikerfinu og gjaldi skv. 31. grein.

3. gr.

Á eftir 1. mgr. 24. gr. laganna koma þrjár nýjar málsgreinar, svohljóðandi:

Eftirliti með öðrum þáttum laganna en þeim sem felast í verkefnum tengdum virkjanaleyfum, sem fjallað er um í 4., 5. gr. og 6. gr., er falið raforkumarkaðseftirliti Orkustofnunar. Orkustofnun er sjálfstæð í ákvörðunum sínum þegar stofnunin sinnir þessu eftirliti og getur ráðherra ekki gefið fyrirmæli um framkvæmd þessa eftirlits. Nánar skal kveðið á um hlutverk og verkefni raforkumarkaðseftirlitsins í reglugerð.

Orkustofnun er heimilt að gefa út almenn leiðbeinandi tilmæli um starfsemi aðila sem heyra undir lög þessi, enda varði málefnið hóp eftirlitsskyldra aðila.

Orkustofnun skal setja sér starfsreglur sem orkumálastjóri og starfsmenn starfa eftir svo tryggja megi sjálfstæði ákvarðana stofnunarinnar.

4. gr.

Á eftir 26. gr. laganna koma tvær nýjar greinar, 26. gr. a-b svohljóðandi:

26. gr. a Áminning.

Orkustofnun getur veitt skriflega áminningu fyrir brot gegn lögum þessum og skal birta slíkar áminningar á vefsíðu stofnunarinnar.

26. gr. b Stjórnvaldssektir.

Orkustofnun getur lagt stjórnvaldssekt á aðila sem brýtur gegn 1. mgr. 4. gr., 1. mgr. 7. gr., 5. mgr. 8. gr., 1.-2. másl. 2. mgr. 9. gr., 12. gr. a., 2. mgr. 16. gr. og 17. gr. a. Orkustofnun getur jafnframt lagt stjórnvaldssektir á aðila sem fara ekki eftir áminningu sem ákvörðuð er á grundvelli laganna eða brjóta ítrekað gegn ákvæðum laganna.

Sektir samkvæmt 1. mgr. geta numið allt að 10% af veltu fyrirtækis. Við ákvörðun á fjárhæð sekta skal hafa hliðsjón af eðli og umfangi brota, hvað brot hafa staðið lengi og hvort um ítrekað brot er að ræða. Falla má frá sektarákvörðun teljist brot óverulegt eða af öðrum ástæðum sé ekki talin þörf á slíkum sektum til að framfylgja lögnum. Ákvörðun Orkustofnunar um sektir má skjóta til úrskurðarnefndar raforkumála. Sektir sem Orkustofnun ákvarðar eru ekki hluti af tekjumörkum.

Sektir renna til ríkissjóðs að frádregnum kostnaði við innheimtu.

5. gr.

1. mgr. 30. gr. laganna orðast svo: Stjórnvaldsákvarðanir sem teknar eru af Orkustofnun á grundvelli laga þessara og varða verkefni er lúta ekki að veitingu, endurskoðun og afturköllun leyfa sem fjallað er um í 1. mgr. 4. gr., 2. mgr. 9. gr. og 2. mgr. 11. gr. sæta kærur til úrskurðarnefndar raforkumála.

6. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 1. mgr. 31. gr. laganna:

- a. Í stað fjárhæðarinnar „0,4 aurum“ í 1. tölul. kemur: 0,56 aurum.
- b. Í stað fjárhæðarinnar „1 eyri“ í 2. tölul. kemur: 1,4 aurum.

7. gr.

Við 3. mgr. 31. gr. laganna bætist nýr málslíður, svohljóðandi: Orkustofnun ákveður hvernig gjaldi skv. 1. mgr. skuli varið til að sinna eftirliti raforkumarkaðseftirlits samkvæmt lögum þessum.

8. gr.

3. mgr. 37. gr. laganna fellur brott.

II. KAFLI

Breyting á lögum nr. 87/2003, um Orkustofnun, með síðari breytingum

9. gr.

Við 1. gr. laganna bætist nýr málslíður sem hljóðar svo: Orkustofnun er sjálfstæð í ákvörðunum sínum þegar stofnunin sinnir raforkumarkaðseftirliti samkvæmt raforkulögum.

10. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi. Ákvæði 6. gr. koma til framkvæmda 1. janúar 2019.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

1. Inngangur.

Í frumvarpi þessu eru lagðar til nokkrar breytingar á raforkulögum nr. 65/2003 vegna

innleiðingar þriðju raforkutilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins nr. 2009/72/EB um sameiginlegar reglur um innri markaðinn fyrir raforku og um niðurfellingu tilskipunar 2003/54/EB.

Frumvarp þetta er samið í atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu að höfðu samráði við Orkustofnun.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Markmið frumvarpsins er að innleiða þá þætti í þriðju raforkutilskipun ESB, nr. 2009/72/EB, sem kalla á lagabreytingar. Umrædd tilskipun setur sameiginlegar reglur um framleiðslu, flutning, dreifingu og afhendingu rafmagns, auk ákvæða er varða neytendavernd, með það að markmiði að bæta og samþætta samkeppnishæfa raforkumarkaði innan bandalagsins.

Með frumvarpinu er lagt til að raforkumarkaðseftirlit Orkustofnunar verði eflt með því að skýra nánar hlutverk og sjálfstæði Orkustofnunar þegar stofnunin sinnir eftirliti með aðilum á raforkumarkaði. Til að geta sinnt eftirlitsskyldum sínum með sjálfstæðum hætti er að sama skapi með frumvarpinu lagt til að Orkustofnun verði falin aukin úrræði til að framfylgja lögnum. Jafnframt er lagt til að gjald til að standa undir kostnaði vegna eftirlits samkvæmt lögnum (raforkueftirlitsgjald) verði hækkað í samræmi við aukin verkefni Orkustofnunar að því er það eftirlit varðar.

Tilefni og nauðsyn lagasetningarinnar er fyrst og fremst að rekja til innleiðingar á framangreindri þriðju raforkutilskipun EBS nr. 2009/72/EB.

3. Megniefni frumvarpsins.

Tilskipun 2009/72/EB – sjálfstætt raforkumarkaðseftirlit

Tilskipun 2009/72/EB setur sameiginlegar reglur um framleiðslu, flutning, dreifingu og afhendingu rafmagns, auk ákvæða er varða neytendavernd, með það að markmiði að bæta og samþætta samkeppnishæfa raforkumarkaði innan Evrópska efnahagssvæðisins. Reglur tilskipunarinnar kveða á um skipulagningu og starfsemi á sviði raforku, markaðsaðgang, viðmiðanir og málsmeðferð við leyfisveitingu og rekstur raforkukerfa.

Tilskipunin fellir úr gildi tilskipun 2003/54/EB frá 26. júní 2003 um sameiginlegar reglur um innri markaðinn fyrir raforku og um niðurfellingu á tilskipun 96/92/EB, sem innleidd var hér á landi með breytingu á raforkulögum nr. 65/2003. Rétt er að taka fram að sá hluti tilskipunar 2009/72/EB sem snertir kerfisáætlun flutningsfyrirtækisins (22. gr.), hefur þegar verið innleiddur með breytingu á raforkulögum nr. 26/2015.

Helstu breytingar tilskipunar 2009/72/EB, að því er Ísland varðar, frá fyrri tilskipun eru tvenns konar.

Í fyrsta lagi kveður tilskipunin á um sundurgreiningu flutningskerfa frá öðrum rekstri á orkumarkaði, sbr. 9. gr. tilskipunarinnar.

Markmiðið með 9. gr. tilskipunarinnar er að koma í veg fyrir hagsmunaárekstra milli vinnslu- og söluaðila annars vegar og flutningskerfisstjóra hins vegar. Í aðlögunartexta við tilskipun 2009/72/EB er Íslandi veitt undanþága frá 9. gr. tilskipunarinnar og kröfu tilskipunarinnar um eigendaaðskilnað hjá flutningsfyrirtækjum.

Í öðru lagi eru ákvæði tilskipunarinnar um raforkueftirlit mun ítarlegri en ákvæði fyrri tilskipana. Gerðar eru auknar kröfur til þess að ríki setji á fót sjálfstæða einingu sem sinnir raforkueftirliti. Samkvæmt tilskipun 2003/54/EB eiga ríki að koma á fót eftirlitsaðila sem er sjálfstæður gagnvart raforkufyrirtækjum. Tilskipun 2009/72/EB gerir aftur á móti kröfur um að eftirlitsaðilinn sé ekki einungis sjálfstæður gagnvart

raforkufyrirtækjunum heldur einnig gagnvart stjórnvöldum, sbr. 35. gr. hennar. Í túlkunartexta framkvæmdastjórnar ESB er sérstakleg nefnt til sögunnar að raforkueftirlit eigi ekki að vera deild innan ráðuneyta. Þess má geta að nú þegar eru ákveðnir þættir til staðar í skipulagi raforkueftirlits hér á landi sem stuðla að sjálfstæði þess og eru í samræmi við ákvæði tilskipunarinnar.

Þriðja raforkutilskipun ESB skilgreinir hlutverk og verkefni sem eru falin eftirlitsaðilum í greinum 36 og 37. Með frumvarpi því sem hér er lagt fram er til að skýrt verði kveðið á um sjálfstæði raforkumarkaðseftirlits Orkustofnunar. Með þeirri útfærslu sem hér er lögð fram er tekið mið af fyrirmynd frá Noregi um sjálfstæðan eftirlitsaðila á raforkumarkaði. Þessu til viðbótar er með frumvarpinu lagt til að Orkustofnun muni setja sér og starfsmönnum sínum starfsreglur þar sem kveðið verði á um góða stjórnsýslu, skilvirkni og að settar verði reglur sem komi í veg fyrir mögulega hagsmunaárekstra.

Úrræði Orkustofnunar

Með frumvarpinu er lagt til að Orkustofnun fái heimild til að áminna rekstraraðila og leggja á stjórnvaldssektir. Það er hluti af því að efla stofnunina í eftirliti sínu með aðilum á raforkumarkaði og auka sjálfstæði raforkumarkaðseftirlits í samræmi við raforkutilskipunina. Þetta er mikilvægt en einfalt úrræði sem eftirlitsstofnanir geta beitt og getur áminning mögulega verið jafn áhrifarík og úrræði sem fela í sér sektir. Er þau viðurlagaákvæði sem lögð eru til í frumvarpinu almennt í samræmi við heimildir annarra eftirlitsaðila í íslenskum lögum.

Samkvæmt 37. gr. þriðju raforkutilskipunar ESB er hluti af nýjum úrræðum eftirlitsaðila sá möguleiki að leggja á sektir sem nema allt að 10% af veltu fyrirtækis. Er það ákvæði tekið upp í frumvarpi þessu og ber þess að geta að samkeppnislög nr. 44/2005 fela í sér sambærilegt úrræði sem miðar við veltu.

Hækkun raforkueftirlitsgjalds

Samkvæmt niðurstöðum skýrslu orkumálastjóra um rekstur raforkueftirlits Orkustofnunar hefur verið tap af rekstrinum undanfarin ár, sem skýrist m.a. af auknu álagi vegna aukinna verkefna ásamt því að tímagjald raforkueftirlits hefur hækkað um 17% frá árinu 2014.

Þriðja raforkutilskipun ESB gerir nýjar kröfur til þeirra verkefna sem eftirlitsaðilum eru fengin. Í 37. gr. tilskipunarinnar eru talin upp þau fjölmörgu verkefni og skyldur sem eiga að vera á valdsviði raforkueftirlits í hverju aðildarríki. Ef ákvæðið er borið saman við ákvæði 23. gr. annarrar raforkutilskipunar ESB (2003/54/EB) má sjá að um verulega aukningu á skyldum er að ræða. Verkefni tengd kerfisáætlun eru hluti af þessum nýju skyldum en þau eru nú þegar kominn til framkvæmda með lögum nr. 26/2015, um breytingu á raforkulögum. Sú lagabreyting fól þó ekki í sér hækkun á raforkueftirlitsgjaldi til að standa undir auknum verkefnum. Önnur ný verkefni á sviði raforkueftirlits sem leiða af þriðju raforkutilskipun ESB eru eftirfarandi:

1. Nýjar skyldur á sviði neytendaverndar og eftirlits með smásölu- og heildsölumarkaði raforku. Athuganir á starfsemi raforkumarkaðs og ákvarðanir um að grípa til nauðsynlegra aðgerða til að stuðla að virkri samkeppni og tryggja að markaðurinn starfi eðlilega.
2. Yfirferð netmála (tæknilegra skilmála) ásamt eftirliti með veitingu jöfnunarþjónustu Landsnets.

3. Þátttaka í ACER („Agency for the Cooperation of Energy Regulators“).
4. Nýjar heimildir til beitingar stjórnsýsluviðurlaga.
5. Eftirlit og skýrslugerð um raforkuöryggi sbr. 4. gr. tilskipunar.

Samkvæmt skýrslu orkumálastjóra um eftirlitsstörf er það mat stofnunarinnar að ef starfsemi raforkueftirlits á að fullnægja þeim kröfum sem gerðar eru samkvæmt þriðju raforkutilskipun ESB þurfi að auka fjármagn til starfseminnar til muna. Í dag starfa fjórir starfsmenn við raforkueftirlit hjá Orkustofnun. Eins og getið er að framan hefur þegar verið innleidd 22. gr. raforkutilskipunarinnar, varðandi eftirlit með kerfisáætlun flutningsfyrirtækisins, og fól sú innleiðing í sér aukin verkefni og aukinn kostnað hjá raforkueftirliti Orkustofnunar.

Samkvæmt 31. gr. raforkulaga greiðir flutningsfyrirtækið Landsnet 0,4 aura á hverja kWst af raforku sem mötuð er inn á flutningskerfið. Dreifiveitur greiða 1 eyri á hverja kWst af þeirri raforku sem móttækin er frá flutningskerfi eða beint frá virkjun.

Raforkueftirlitsgjald var síðast hækkað árið 2011 með lagabreytingu nr. 176/2011. Var þá um 100% hækkun að ræða og var í því frumvarpi tilgreint að hækkuninni var ætlað að efla raforkueftirlit Orkustofnunar, m.a. í kjölfar úttektar NVE (Orkustofnunar Noregs).

Til að Orkustofnun geti sinnt lögbundnu raforkueftirliti sínu með sjálfstæðum og fullnægjandi hætti, og mætt þeim nýju verkefnum sem þriðja raforkutilskipun ESB kveður á um, er með frumvarpi því sem hér er lagt fram lagt til að raforkueftirlitsgjald samkvæmt 31. gr. raforkulaga hækki um 40%. Það er að segja í 0,56 aura á hverja kWst fyrir raforku mataða inn á flutningskerfið og í 1,4 eyri á kWst fyrir raforku til dreifiveitna.

Við uppgjör tekjumarka flutningsfyrirtækisins og dreifiveitna fellur raforkueftirlitsgjaldið skv. 31. gr. laganna í flokk rekstrarkostnaðar sem telst vera óviðráðanlegur (e. *uncontrollable*), þar sem gjaldið er ákvarðað með lögum og sérleyfisfyrirtækin ráða ekki upphæð þeirra. Með hliðsjón af því er með frumvarpi þessu lagt til að gjaldið verði skilgreint með öðrum sambærilegum óviðráðanlegum kostnaðarþáttum þannig að hækkun gjaldsins skili sér beint inn í uppgjör tekjumarka sérleyfisfyrirtækjanna.

Gert er ráð fyrir að hækkun raforkueftirlitsgjalds komi til framkvæmda í byrjun árs 2019, þar sem ekki er gert ráð fyrir auknum framlögum til raforkueftirlits í fjárlögum 2018. Verði frumvarpið að lögum mun því á árinu 2018 vinnast tími til að undirbúa ný og aukin verkefni raforkueftirlits Orkustofnunar samanber framangreint.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Frumvarpið gaf ekki sérstakt tilefni til að skoða samræmi við stjórnarskrá eða alþjóðlegar skuldbindingar. Eins og fram hefur komið er frumvarp lagt fram til að tryggja innleiðingu á þriðju raforkutilskipun ESB, nr. 2009/72/EB. Á grundvelli skuldbindinga Íslands samkvæmt EES-samningnum ber að tryggja þeim gerðum Evrópusambandsins sem teknar eru upp í samninginn sömu stöðu og réttaráhrif hér á landi, og er það gert með frumvarpi þessu.

5. Samráð.

Við undirbúning frumvarpsins var haft samráð við Orkustofnun. Að loknu því samráði var frumvarpið sett á heimasíðu atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins til almennrar kynningar og umsagnar áður en það var lagt fram á Alþingi, að teknu tillit til

þeirra ábendinga sem bárust í umsagnarferlinu.

6. Mat á áhrifum.

Með frumvarpinu er lagt til að skerpt verði á hlutverki raforkueftirlits Orkustofnunar sem sjálfstæðs eftirlitsaðila með raforkulögum, til samræmis við þriðju raforkutilskipun ESB nr. 2009/72/EB.

Verði frumvarpið óbreytt að lögum er gert ráð fyrir að kostnaður ríkissjóðs vegna aukinna lögbundinna verkefna raforkueftirlits Orkustofnunar aukist um 49 m.kr. Er gert ráð fyrir þeirri útgjaldaaukningu í hækkun á útgjaldaramma þessa málaflokks í fimm ára fjármálaáætlun 2019-2023. Á móti kemur að tekjur ríkissjóðs aukast um 42 m.kr. frá og með árinu 2019 vegna þeirrar hækkunar á raforkueftirlitsgjaldi sem lögð er til í frumvarpinu. Er þeirri hækkun ætlað að mæta auknum verkefnum raforkueftirlits Orkustofnunar sem leiðir af þriðju raforkutilskipun ESB. Samkvæmt raforkulögum annast Orkustofnun innheimtu raforkueftirlitsgjalds fyrir ríkissjóð og rennur gjaldið í ríkissjóð. Fjármögnun Orkustofnunar og raforkueftirlits hennar kemur í gegnum forgangsöröðun fimm ára fjármálaáætlunar og fjárlaga hverju sinni.

Frumvarpið felur í sér tæknilegar breytingar og útfærslur sem hafa ekki bein áhrif á einstaklinga og er því ekki litið svo á að frumvarpið hafi áhrif á sjónarmið varðandi kynjaskiptingu.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 1. gr.

Með greininni er lagt til að í upptalningu 1. másl. 1. tölul. 3. mgr. 12. gr. raforkulaga, sem fjallar um út frá hvaða viðmiðum tekjumörk flutningsfyrirtækisins eru ákveðin, verði bætt við raforkueftirlitsgjaldi sem kveðið er á um í 1. tölul. 1. mgr. 31. gr. laganna. Með þeim hætti telst raforkueftirlitsgjaldið með öðrum kostnaðarþáttum sem teljast óviðráðanlegir hjá flutningsfyrirtækinu og ættu því ekki að leiða til hækkunar raunkostnaðar í uppgjöri tekjumarka þess.

Um 2. gr.

Með greininni er lagt til að í upptalningu 1. másl. 1. tölul. 3. mgr. 17. gr. raforkulaga, sem fjallar um út frá hvaða viðmiðum tekjumörk dreifiveitna eru ákveðin, verði bætt við raforkueftirlitsgjaldi sem kveðið er á um í 2. tölul. 1. mgr. 31. gr. laganna. Með þeim hætti telst gjaldið með öðrum kostnaðarþáttum sem teljast óviðráðanlegir hjá dreifiveitum og ættu því ekki að leiða til hækkunar raunkostnaðar í uppgjöri tekjumarka þeirra.

Um 3. gr.

Greinin skiptist í fjögur atriði og byggir á 4. og 5. mgr. 35. gr. þriðju raforkutilskipunar ESB (2009/72/EB). Þar er kveðið á um stjórnarsýslulegt og fjárhagslegt sjálfstæði eftirlitsaðila þegar hann sinnir eftirliti með aðilum á raforkumarkaði.

Í 1. mgr. greinarinnar er kveðið á um að eftirlit með raforkulögum, utan leyfisveitinga skv. II. kafla laganna, sé falið raforkumarkaðseftirliti Orkustofnunar. Þá er kveðið á um að Orkustofnun skuli vera sjálfstæð í ákvörðunum sínum þegar hún sinnir eftirliti sínu

með aðilum á raforkumarkaði. Í því felst m.a. að ákvarðanir eru án utanaðkomandi áhrifa t.d. frá ráðherra, ráðuneyti eða öðrum aðilum. Um stjórnunar- og eftirlitsheimildir ráðherra vísast til IV. kafla laga nr. 115/2011 um Stjórnarráð Íslands. Stjórnunar- og eftirlitsheimildir ráðherra takmarkast við úrræði sem hann hefur gagnvart sjálfstæðum stjórnvöldum samkvæmt 13., 14. og 15. gr. þeirra laga. Hvað varðar stefnumótun og annað samstarf við Orkustofnun gilda almennar reglur sbr. 12. gr. sömu laga.

Í málgreininni kemur fram að með reglugerða skuli nánar kveðið á um hlutverk raforkumarkaðseftirlits Orkustofnunar og þau verkefni sem eru sérstaklega tilgreind í 37. gr. tilskipunarinnar og varða sjálfstæðar ákvarðanir stofnunarinnar.

Í 2. mgr. greinarinnar er kveðið á um heimild Orkustofnunar til að setja almennar leiðbeiningar um starfsemi sem heyrir undir lögum og varða eftirlitsskylda aðila.

Í 3. mgr. greinarinnar er lagt til að Orkustofnun setji starfsmönnum sínum starfsreglur sem tryggja sjálfstæði, hlutleysi og gegnsæi ákvarðana stofnunarinnar ásamt því að koma í veg fyrir mögulega hagsmunaárekstra.

Um 4. gr

Greinin, sem skiptist í tvær greinar, þ.e. 26. gr. a-b, felur í sér aukin úrræði til handa Orkustofnun til að gegna eftirlitshlutverki sínu með aðilum á raforkumarkaði. Ákvæðinu er ætlað að bæta úrræði Orkustofnunar sem eru ekki fullnægjandi miðað við þær kröfur sem gerðar eru skv. þriðju raforkutilskipun ESB (2009/72).

Um a-lið (26. gr. a).

Samkvæmt greininni er Orkustofnun veitt heimild til að veita fyrirtækjum skriflega áminningu fyrir brot gegn lögnum. Þetta úrræði er minna íþyngjandi en stjórnvaldssekt og í samræmi við meðalhóf er eðlilegt að beita þessu úrræði gagnvart minni brotum og í tilfellum þar sem eðlilegt er í samræmi við meðalhóf að byrja á vægari úrræðum. Til að tryggja að úrræðið hafi áhrif er kveðið á um að birta skuli áminningar opinberlega á vef Orkustofnunar.

Um b-lið (26. gr. b).

Í greininni er Orkustofnun veitt heimild til að leggja á stjórnvaldssektir á aðila sem brjóta gegn ákvæðum laganna. Í ákvæðinu eru talin upp ákvæði sem heimilt er að beita stjórnvaldssektum gagnvart. Þetta eru ákvæði sem fela í sér alvarlegri brot svo sem að fá ekki leyfi fyrir flutningsvirkjum og virkjunum, blanda saman sérleyfisstarfsemi við aðra starfssemi og að fara ekki eftir ákvæðum sem gilda um gjaldskrár og tekjumörk. Ekki er um tæmandi upptalningu að ræða heldur getur Orkustofnun, þegar fyrirtæki sem starfa á grundvelli laganna brjóta gegn ákvæðum laganna, áminnt fyrir háttsemina og ef það dugir ekki til þá er stofnunni heimilt að fylgja slíkri áminningu eftir með stjórnvaldssekt. Í ljósi neytendaverndar er eðlilegt að ríkar kröfur séu gerðar til aðila á raforkumarkaði.

Í síðari málgreininni er kveðið á um hámarkssektarupphæð sem miðuð er við 10% af veltu fyrirtækis. Hér er bæði tekið mið af sektarupphæð eins og hún kemur fram í 37. gr. þriðju raforkutilskipunar og einnig viðmið samkeppnislaga. Orkustofnun er sérhæft eftirlitsstjórnvald og er sem slíku falið vald til að leggja á sektir. Við ákvörðun sekta ber að horfa til alvarleika brota, ásetnings, hversu umfangsmikil þau eru, hve lengi þau hafa staðið lengi, hvort um ítrekuð brot er að ræða og hegðun fyrir og eftir brot. Einnig ber að horfa til þess hversu samvinnufús fyrirtæki er. Í vægari tilvikum er stofnunni heimilt að fella niður eða lækka verulega sektarfjárhæðir. Þegar sekt er felld niður þá er ákvörðunin ígildi áminningar en hún fellur ekki niður sem slík.

Þar sem gjaldtaka flutningsfyrirtækisins og dreifiveitna er í samræmi við tekjumörk

er óheimilt að bæta stjórnvaldssektum inn í útreikning tekjumarka og þar með gjaldskrár. Að öðrum kosti væru neytendur að greiða fyrir brot fyrirtækja í gegnum hærri gjaldskrá.

Um 5. gr.

Lagt er til að kveðið verði skýrt á um að stjórnvaldsákvörðanir Orkustofnunar séu annaðhvort kærnlegar til úrskurðarnefndar raforkumála eða úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kæruheimild til ráðherra fellur því niður, sjá nánar 8. gr. frumvarpsins. Í framkvæmd hafa slík mál verið fátíð. Markmið þessarar breytingar er því að einfalda neytendum og öðrum að átta sig á því hvert þeir geti kært ákvörðun Orkustofnunar. Kæruheimild laganna er því skýrari og sjálfstæði eftirlits raforkumarkaðseftirlitsins er tryggð. Ekki er með greininni lögð til breyting á þeim stjórnvaldsákvörðunum sem kærnlegar eru til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

Um 6. gr.

Með greininni er lögð til 40% hækkun á raforkueftirlitsgjaldi, sem samkvæmt raforkulögum er ætlað að standa undir kostnaði vegna lögbundins eftirlits Orkustofnunar með aðilum á raforkumarkaði. Nánar er vísað í almennar athugasemdir.

Um 7. gr.

Með greininni er lagt til að Orkustofnun ákveði hvernig stofnunin ver tekjum þeim sem aflað er með raforkueftirlitsgjaldi skv. 31. gr. Með þessu er skerpt á fjárhagslegu sjálfstæði eftirlitsaðilans til samræmis við ákvæði 35. gr. þriðju raforkutilskipunar. Áfram er þó til staðar það skilyrði í 1. mgr. 31. gr. raforkulaga að gjaldtakan afmarkast við það að standa undir kostnaði vegna eftirlits samkvæmt lögum.

Um 8. gr.

Ákvæði 3. mgr. 37. gr. raforkulaga snýr að kæruheimild til ráðherra vegna stjórnvaldsákvörðana Orkustofnunar í þeim tilvikum þegar ekki er um kæruheimild til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála eða úrskurðarnefndar raforkumála að ræða. Vegna breytinga sem koma fram í 5. gr. frumvarpsins er nauðsynlegt að fella þessa málsgrein brott og er nánar vísað til útskýringa við 5. gr. frumvarpsins.

Um 9. gr.

Í 1. gr. laga nr. 87/2003, um Orkustofnun, kemur fram að Orkustofnun sé sérstök ríkisstofnun sem heyrir undir yfirstjórn ráðherra. Til að tryggja sjálfstæði eftirlits Orkustofnunar með aðilum á raforkumarkaði, m.a. gagnvart ráðherra og ráðuneyti, er lagt til að tekið verði fram í lögum um Orkustofnun að Orkustofnun sé sjálfstæð í ákvörðunum sínum þegar stofnunin sinnir raforkumarkaðseftirliti samkvæmt raforkulögum. Sem áður segir skal nánar kveðið á um hlutverk og verkefni raforkumarkaðseftirlits Orkustofnunar í reglugerð. Nánar er vísað til almennra athugasemda við frumvarpið og athugasemda við 3. gr.

Um 10. gr.

Lagt er til að lögin öðlist þegar gildi. Lagt er til að ákvæði 6. gr. frumvarpsins, um hækkun raforkueftirlitsgjalds, komi til framkvæmda 1. janúar 2019 þar sem ekki er í

fjárlögum 2018 gert ráð fyrir auknum tekjum til að fjármagna raforkueftirlit Orkustofnunar.